

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM REGIONALNEGO W CZŁUCHOWIE W ROKU 2015

W 2015 r. Muzeum otrzymało dotację podmiotową w wys. 692.000,00 zł. Koszty energii elektrycznej i ogrzewania wyniosły 136.007,03 zł. Zakupy materiałów (m.in. zakup materiałów biurowych, farb i art. konserwatorskich, materiałów do sprzedaży) wyniosły 57.844,14 zł. Koszty usług obcych (m.in. druk wydawnictw, konserwacje systemu ppoż. i antynapadowego, opłaty telefoniczne, usługa bhp, usługi komunalne, konserwacja wind, wynajem wystaw, organizacja Turnieju Rycerskiego) wyniosły 155.024,06 zł. Wynagrodzenia pracowników, umowy o dzieło, umowy zlecenia 283.136,22 zł. Świadczenia na rzecz pracowników (urlopowe, szkolenia, badania lekarskie, składki ZUS) 58.537,52 zł. Przychody własne wyniosły 146.257,97 zł.

W 2015 r. Muzeum otrzymało również dotację celową w wys. 110.000,00 zł z przeznaczeniem na wykonanie dodatkowych prac budowlanych oraz elektrycznych na terenie dziedzińca zamkowego i odsłoniętych piwnic zamkowych.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. w Muzeum było zatrudnionych 10 pracowników (co stanowi łącznie 6,5 etatów): dwóch pracowników działalności podstawowej: kustosz (1 etat) i adiunkt (0,5 etatu), główna księgowa (0,25 etatu), przewodnik, pracownik gospodarczy, dwie pracownice obsługi i trzy sprzątaczkę (3x0,25 etatu, przy czym jedna z nich przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim od lipca 2015 r.). W sezonie – od maja do września – zatrudniono do obsługi zwiedzających 4 pracowników oraz na trzy miesiące - od lipca do września 1 osobę. Muzeum korzystało również z pracy dwóch osób bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.

Podstawowa działalność Muzeum: gromadzenie, opracowywanie i konserwacja zbiorów.

1. Zbiory gromadzone są w działach:

- historyczno-artystycznym
- etnograficznym
- archeologicznym
- biblioteczno-dokumentacyjnym

W 2015 roku Muzeum zakupiło do zbiorów muzealnych obiekty na kwotę 44.850,00 zł. Do ciekawszych nabytków należą:

- misa mosiężna z motywem Baranka Bożego, pocz. XVI w., Norymberga,
- sygnowana butla cynowa z 1784 r., Niemcy,
- wilkom cynowy z pokrywą figuralną, Pomorze, XVIII w.,

- napierśnik krasjerów pruskich, pocz. XIX w.,
- napierśnik kirasjerów francuskich, sygn. 1826 r.
- ładownica muszkieterska, Niemcy, II poł. XVII w.
- szpada pruska wyższego urzędnika sprzed 1918 r.
- para srebrnych świeczników żydowskich, Rosja, XIX/XX w.
- świecznik żydowski, firmy Bracia Henneberg, Warszawa, sygn. 1908 r.

Muzealia zostały wpisane do ksiąg inwentarzowych. Wszystkie zakupione w 2015 r. muzealia zostały opracowane na kartach katalogu naukowego oraz zaopatrzone w dokumentację fotograficzną. Muzealia archeologiczne i etnograficzne są inwentaryzowane w programie komputerowym Semper.

W 2015 r. zostały opracowane przez numizmatyka monety odkryte w styczniu 2015 r. w Grzymisławiu k. Debrzna. Obecnie, jako depozyt przekazany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków delegatura w Słupsku, prezentowane są na wystawie stałej *Z dziejów miasta i regionu*.

2. Księgozbiór:

Do księgozbioru biblioteki zakupione zostały wydawnictwa związane tematycznie z działami reprezentowanymi w Muzeum oraz historią regionu i Pomorza. Księgozbiór powiększył się o 103 pozycje z czego 29 to zakupy własne na kwotę 1.676,97 zł, a pozostałe 74 pozycje na kwotę 1528,00 zł otrzymaliśmy w darze i w ramach wymiany wydawnictw, do działu bibliotecznego – dokumentacyjnego zakupiono również 2 mapy na kwotę 3.150,00 zł.

Ze zbiorów biblioteki muzealnej korzystali m.in. pracownicy muzeum, członkowie Klubu Przyjaciół Muzeum, studenci, nauczyciele i uczniowie, osoby indywidualne. Udzielano konsultacji studentom i uczniom przygotowującym prace magisterskie, licencjackie i semestralne związane z ziemią człuchowską.

Działalność wystawienniczo - popularyzatorska

1. Wystawy:

a) stałe:

1. Historia badań archeologicznych na człuchowskim wzgórzu zamkowym.
2. Pradzieje ziemi człuchowskiej
3. Z dziejów miasta i regionu
4. Kultura materialna Ziemi Człuchowskiej, Obróbka lnu, Współczesny haft ludowy i rzeźba z regionu.
5. Sztuka i rzemiosło artystyczne XV-XX w.
4. Człuchów – z dziejów zamku.

Od kwietnia 2015 r. Muzeum udostępnia nową wystawę stałą *Z dziejów miasta i*

regionu prezentującą historię miasta i regionu od lokacji miasta do początków XX w.

Ekspozycję otwiera kopia dokumentu lokacyjnego Człuchowa z 19 czerwca 1348 r., za nią znajdują się w postaci druków wielkoformatowych portrety komtura człuchowskiego Konrada Wallenroda oraz starostów człuchowskich.

Znaczną część ekspozycji stanowi muzealna kolekcja broni białej i palnej oraz uzbrojenie ochronne z okresu XVI-XIX w. Znajdują się tutaj pistolety skałkowe, kapiszonowe, karabiny i sztucery, kolczuga z XVII w., napierśnik z tzw. próbą ognia, a także miecze katowskie z XVII i XVIII w.

Okres pruski w dziejach miasta i regionu reprezentowany jest przez galową sylwetkę mundurową szeregowca piechoty pruskiej oraz mundur wyższego urzędnika pruskiego. Ekspozycję uzupełniają karty pocztowe oraz plany Człuchowa z 1793 i 1929 r. w postaci druków wielkoformatowych.

W grudniu 2015 r. wystawa została wzbogacona o część numizmatyczną. Prezentowane są tutaj skarby monet ziemi człuchowskiej: fragmenty skarbu monet odkrytych w Mosinach w 1967 r., znajdujących się w zbiorach Muzeum w Koszalinie, fragmenty skarbu monet z Garska (odkryte w 1983 r.) oraz Białego Boru (odkryte w 1966 r.) znajdujące się w zbiorach Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, a także depozyt monet z Grzymisławia (odkryty w styczniu 2015 r.) przekazany Muzeum Regionalnemu w Człuchowie przez WUOZ delegatura w Słupsku.

b) czasowe:

- wystawa ***Z Torunia do gwiazd. Opowieść o Mikołaju Koperniku.***

Wystawa zorganizowana wspólnie z Muzeum Okręgowym w Toruniu. Celem wystawy było zaprezentowanie i popularyzowanie postaci Mikołaja Kopernika, w nowoczesny, atrakcyjny dla zwiedzających sposób. Zabytki tworzące ekspozycję prezentowały życie codzienne mieszczan toruńskich drugiej połowy XV i pierwszej połowy XVI wieku (m.in. późnośredniowieczna ceramika, naczynia klepkowe, monety). Dodatkowym walorem wystawy były punkty aktywizujące, dające możliwość odbiorcom w interaktywny sposób lepszego poznania i zrozumienia tak wybitnej i wszechstronnej postaci jaką był Mikołaj Kopernik.

W obrębie ekspozycji pojawiały się również elementy multimedialne (filmy, animacje komputerowe) w atrakcyjny i dostępny sposób wyjaśniające problematykę odkryć astronomicznych Mikołaja Kopernika.

Wystawę zwiedziło 2235 osób, w tym w warsztatach brały udział 1022 osoby (12 stycznia-12 kwietnia)

- wystawa pokonkursowa ***Najpiękniejsza pisanka***, zaprezentowano nagrodzone i wyróżnione prace w konkursie *Najpiękniejsza pisanka*, na wystawie znalazła się również część kolekcji pisanek przekazanej przez Jana Bernarda Jakubowskiego,

- wystawa fotograficzna ***Kadry kreślone piórem*** Miłosza Kowalewskiego

Miłosz Kowalewski, rocznik 1975, urodzony i zamieszkały w Kołobrzegu. Z wykształcenia i wykonywanego zawodu architekt, a z zamiłowania żeglarz i fotograf przyrody-ornitolog.

Obiektami jego fotograficznych wypraw są ptaki i to im poświęca całe swoje zaangażowanie. Laureat ogólnopolskich i międzynarodowych konkursów fotografii przyrodniczej. Autor zdjęć do albumów fotograficznych i kalendarzy. Przez lata stale pogłębianej wiedzy, nabierania doświadczenia i niestrudzonej pracy w terenie, zbierał się materiał, który postanowił przedstawić szerszej publiczności w formie wystawy fotograficznej. Wystawa składała się z 41 indywidualnych, lub zbiorowych przedstawień polskich ptaków, fotografowanych przeważnie w rejonie Kołobrzegu i Pomorza Zachodniego.

Wszystkie zdjęcia prezentowane na wystawie powstały w warunkach terenowych i przedstawiały ptaki dzikie, żyjące na wolności. Prace prezentowano w formie wysokiej jakości powiększeń, w formacie 100 x 70cm, wykonanych w innowacyjnej w Polsce technologii ChromaLuxe, na panelach fotograficznych z blachy. Wystawę zorganizowała Agencja Zegart, a prezentowana już była m.in. w: Muzeum Fotografii w Bydgoszczy, Sejmie RP w Warszawie i Muzeum Górnośląskim w

Bytomiu.

(24 kwietnia- 24 maja 2015 r.)

- wystawa ***W świecie wielkich romantyków*** prezentowała rękopisy najwybitniejszych polskich przedstawicieli tej epoki: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Teofila Lenartowicza oraz innych wybitnych romantyków emigracyjnych poł. XIX w., związanych ze środowiskiem Hotelu Lambert. Wystawę uzupełniły portrety polskich romantyków oraz drzeworyty przedstawiające miejscowości, w których bywali. Właścicielem kolekcji jest dr Wojciech Lizak ze Szczecina, założyciel Muzeum Dziedzictwa Kulturowego. Patronat honorowy nad wystawą objęli: Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz oraz Burmistrz Miasta Człuchowa Ryszard Szybajło

(28 kwietnia-30 czerwca 2015 r.)

- wystawa ***Samuraje. Rycerze dawnej Japonii.***

Autorem prezentowanej wystawy był Maciej Płotkowiak miłośnik i pasjonat dawnej broni, kultury i sztuki japońskiej. Wystawa przedstawiała uzbrojenie samuraja, które należy do najbardziej oryginalnego pod względem artystycznym i użytkowym na świecie. Na wystawie znalazło się uzbrojenie ochronne oraz obronne, również słynne samurjskie miecze - katany. Otwarcia wystawy towarzyszył pokaz wschodnich sztuk walki w wykonaniu Bydgoskiego Stowarzyszenia Kendo, Iaido i Jodo.

(2 lipca – 31 sierpnia 2015 r.)

- wystawa ***Edward Dwurnik . Wielki malarz treści.***

Na wystawie *Edward Dwurnik. Wielki malarz treści* zaprezentowano 21 płócien tego znanego artysty. Piętnaście należy do najbardziej znanego cyklu artysty, *Sportowcy*, który doczekał się swego albumowego wydania. Są to głównie obrazy z pierwszej połowy lat siedemdziesiątych XX wieku, późniejsze to jakby z innej epoki – stan wojenny i ostatni z nich *Żegnaj komunę* z roku 1991, już po zmianie ustroju.

(9 lipca- 31 sierpnia 2015 r.)

- wystawa ***Lalki Polskie – Lalki świata*** została zorganizowana wspólnie z Fundacją *Cepelia* Polska Sztuka i Rękodzieło w Warszawie.

Ekspozycja składała się z dwóch części. Pierwsza z nich przedstawiała polskie lalki w strojach regionalnych i historycznych, druga natomiast lalki z ponad dwudziestu krajów świata, ofiarowane przez uczestników dziesiątej edycji Międzynarodowego Biennale Lalek Regionalnych organizowanego w latach 1974 – 2000.

Celem wystawy była prezentacja ogromnego zróżnicowania kultury polskiej wynikającego z wielowiekowej tradycji, z oddziaływania różnych wzorów kulturowych, ze specyfiki regionalnej, pokazanie niezwykłych umiejętności, które jeszcze w wielu regionach Polski są kontynuowane i zgodne z lokalnym przekazem.

Prezentowane na wystawie lalki w strojach regionalnych wykonywano przede wszystkim by zachować zachować kulturę i tradycję swoich państw. W niektórych krajach lalki służą do celów edukacyjnych i religijnych. Lalki w strojach grup etnicznych, regionalnych oraz narodowych stały się popularne wraz z rozwojem turystyki, gdy zaczęto je przywozić z podróży dla zachowania w pamięci specyfiki i piękna odwiedzanych miejsc i państw.

(2 września – 30 listopada 2015.)

- ***prezentacja monumentalnego haftu krzyżkowego wg obrazów Jana Matejki Bitwa pod Grunwaldem i Sobieski pod Wiedniem*** Prezentacja haftowanych prac została zorganizowana

wspólnie z Fundacją Wspierania, Kultury, Sztuki i Tradycji Rękodzieła Artystycznego im. św. Jadwigi w Częstochowie, która jest właścicielem prezentowanych haftów. Jeden z fragmentów repliki obrazu Jana Matejki *Sobieski pod Wiedniem* wyhaftowała mieszkanka Człuchowa, Małgorzata Zachciał.

Podczas prezentowania obu prac pracownicy Muzeum prowadzili lekcje muzealne związane z malarstwem Jana Matejki.

(2 października – 30 października 2015 r.)

- wystawa *Życie zapisane w szkicowniku. Jan Bernard Jakubowski 1954-2010*. Wystawa była próbą zaprezentowania twórczości rysunkowej J.B. Jakubowskiego. Na ekspozycji znajdowało się ponad 200 rysunków wykonanych ołówkiem i piórką, w latach 1977-2004, stanowiących swoistą wędrówkę po artystycznych fascynacjach Autora. Tworzyły one kilka cykli tematycznych m.in.: *Człuchowska secesja, Kościoły Człuchowa i okolicy, Kościół p.w. Św. Jakuba, Zaułki Człuchowa, Człuchów... ze szkicownika J.B. Jakubowskiego, Swornegacie i okolice*,

Prace pochodziły ze zbiorów rodziny Autora oraz Muzeum Regionalnego w Człuchowie (20 listopada 15 stycznia 2016 r.).

Inne formy działalności Muzeum mające na celu popularyzowanie historii i kultury

1. 22 stycznia 2015 r. recital fortepianowy polskiej muzyki w wykonaniu Marcina Dominika Głucha. W programie koncertu znalazła się muzyka m.in. Fryderyka Chopina, Franciszka Brzezińskiego, Józefa Hoffmana, Karola Szymanowskiego.
2. Ferie w Muzeum - podczas ferii Muzeum zorganizowało zajęcia dla dzieci i młodzieży na tematy związane z kulturą rycerską, prowadzono również warsztaty plastyczne w ramach konkursu *Architektura Zamku w Człuchowie* a także zajęcia na wystawie czasowej *Z Torunia do gwiazd. Opowieść o Mikołaju Koperniku*
3. Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży *Architektura Zamku w Człuchowie*. Konkurs miał na cel wzbudzenie zainteresowania historią i architekturą zamku w Człuchowie. Przedmiotem konkursu była siedziba Muzeum Regionalnego w Człuchowie - Zamek w Człuchowie, zarówno budynek jako bryła, jak również wnętrza Zamku, detale architektoniczne wewnątrz i na zewnątrz obiektu. Na konkurs wpłynęły 94 prace od 93 uczestników.
4. Konkurs *Najpiękniejsza pisanka*, konkurs był kontynuacją konkursów, które od ponad 20 lat organizował przez Jan Bernard Jakubowski w „Klubie Mieszkaniec” Spółdzielni Mieszkaniowej „Pomorzanka” w Człuchowie. Na konkurs wpłynęło 150 pisanek od 73 osób
5. *Noc Muzeów* - 16 maja 2015 r. Bezpłatnie udostępniono wówczas zwiedzającym wystawy stałe: *Archeologia człuchowskiego wzgórza zamkowego, Pradzieje ziemi człuchowskiej, Z dziejów miasta i regionu, Kultura materialna ziemi człuchowskiej, Sztuka i rzemiosło artystyczne XV – XX w.*, a także wystawy czasowe: *W świecie wielkich romantyków i Kadry kreślone piórem*. Nasi goście mieli wówczas również możliwość zwiedzania dziedzińca i odsłoniętych piwnic zamkowych skrzydła wschodniego i południowego. Dla zwiedzających zorganizowaliśmy, tradycyjny już podczas Nocy Muzeów, konkurs sprawdzający wiedzę o zbiorach muzealnych *Tropami muzealnych tajemnic*. Pozostałe wydarzenia towarzyszące podczas ubiegłorocznej Nocy Muzeów zostały zorganizowane w nawiązaniu do

przypadającej w 2015 r. 70. rocznicy zakończenia II wojny światowej. Zwiedzający mogli więc przyjrzeć się historycznemu umundurowaniu i wyposażeniu wojskowemu używanemu podczas II wojny światowej, zorganizowana została również polowa strzelnica historyczna, gdzie nasi goście mieli możliwość spróbowania swoich sił w obsłudze broni z okresu II wojny światowej. Ogromnym zainteresowaniem cieszyła się prezentacja historycznych pojazdów wojskowych. Dla uczestników *Nocy Muzeów* dostępne było również profesjonalne atelier fotograficzne, gdzie mogli sfotografować się w mundurach armii amerykańskiej, radzieckiej, polskiej lub niemieckiej z czasów II wojny światowej, uczestnicy *Nocy Muzeów* mogli również wysłuchać wykładu pracownika Muzeum - dr Mariana Frydy - *Człuchów w latach 1939-1945*.

Podczas *Nocy Muzeów* prezentowaliśmy także film zrealizowany przy wsparciu MKiDN *Muzeum Utracone*, dotyczący strat dóbr kultury poniesionych przez Polskę podczas II wojny światowej.

W czasie *Nocy Muzeów* miała miejsce również miniinscenizacja historyczna *Zamkowe skrzynie* dotycząca opuszczenia wojsk niemieckich zamku człuchowskiego w lutym 1945 r.

Podczas *Nocy Muzeów* odwiedziło nas ok. 2000 zwiedzających.

6. **Turniej rycerski o miecz Konrada Wallenroda** dnia 15 sierpnia 2015 r. odbył się VII Turniej Rycerski o miecz Konrada Wallenroda, Muzeum Regionalne w Człuchowie współorganizowało to wydarzenie wspierając je finansowo.
7. **Dzień z kulturą japońską** – 29 sierpnia 2015 r. Muzeum zorganizowało, w nawiązaniu do prezentowanej wystawy *Samuraje. Rycerze dawnej Japonii*, warsztaty kaligrafii japońskiej dla dzieci i dorosłych oraz wykład ***Piękno ukryte w stali – od rudy żelaza do dzieła sztuki, miecz i zbroja japońska z bliska***. Udział w warsztatach był bezpłatny.

Działalność wydawnicza:

1. *Merkuriusz Człuchowski*, kwartalnik redagowany przez *Klub Przyjaciół Muzeum*, w sierpniu 2015 r. ukazał się nr 80-83. 2015.
2. *Zamek w Człuchowie. Historia – Architektura - Archeologia*. Folder prezentujący najnowszy stan badań związanych z Zamkiem w Człuchowie w oparciu o prowadzone od 2008 r. prace archeologiczne, wydany w kwietniu 2015 r. w nakładzie 4000 egzemplarzy.
3. Wystawom czasowym towarzyszyły zaprojektowane przez pracowników i wydane przez Muzeum składanki (nakład 1200 szt) i plakaty (ok. 240 szt)

Frekwencja

W 2015 roku Muzeum odwiedziło 30.512 osoby, w tym w grupach zorganizowanych 6.527, młodzieży szkolnej 5.687, podczas *Nocy Muzeów* – ok. 2000. Bezpłatnie muzeum zwiedziło 11.784 osoby. W 2015 r. pracownicy Muzeum przeprowadzili 65 lekcji muzealnych, w których uczestniczyło 1316 osób, 42 warsztaty muzealne oraz 21 zajęć plastycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach we wtorki jest wstęp bezpłatny na wystawy stałe. Grupy zorganizowane zostały zapoznane z wystawami stałymi i czasowymi oraz historią zamku i regionu.